

**העקרונות לביטול ד' התעניות
על פי הלכה
לפי דברי הרבי שליט"א מלך המשיח**

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

ב"ה

העקרונות לביטול ד' התעניות בימות המשיח¹ לפני הפיכתם לששון ולשמחה, ע"פ הלכה²

זכריה הנביא בגלות בבל, לפני הקמת בית המקדש השני, שואל את הקב"ה "האבכה בחודש החמישי הנזר בכאשר עשיתי זה כמה שנים". (ז', ג') על זה עונה לו הקב"ה בנבואה בפרק ח' ט', "צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית-יהודה לששון ולשמחה ולמגדים טובים והאמת והשלום אהבו".

מפסוקים אלו לומדים גם על חשיבות הצום, וגם על ביטולו והפיכתו.

א. ד' הצומות – על בית המקדש הראשון

ד' הצומות הם כולם תאריכים שנקבעו לצום בימי גלות בבל על מאורעות בקשר לחורבן בית המקדש הראשון. בנבואה, נאמר ליחזקאל, שכאשר יבנה בית המקדש מחדש, יהפכו הצומות לששון ולשמחה. האם צמו את אותם צומות כאשר נבנה בית המקדש השני?

- מכמה ראיות יתכן שלא צמו, יחד עם זה, אומר הריטב"א שחכמים לא ביטלו את הצום. מדוע? כי ידעו שבית המקדש השני עתיד להחרב.

מדוע יחרב? כי בבית המקדש השני היו חסרים (חמישה) דברים עיקריים כגון הארון ובו הלוחות שנגנזו עשרות שנים לפני חורבן בית ראשון, ולא חזרו בבית שני.

המצב בארץ ישראל בזמן בית שני היה רחוק מאד מנבואת זכריה ושאר הנביאים שמתנבאים על הגאולה האמיתית והשלמה, כמעט כל הזמן מלחמות, פרסים, יונים, המלכים הלא כשרים משושלת החשמונאים, הורדוס, רומאים, צדוקים, ושנאת חנם. ולכן על בית המקדש השני היה להיחרב, כדי שבני ישראל יצאו שוב לגלות ארוכה מאד, שאחריה יבוא משיח ויבנה את בית המקדש השלישי.

¹ "ימות המשיח בהם נמצאים עתה" בפשטות. יחידות כ' בסלו תשנ"ב
² בשיחות ע"ד ביטול תעניות בה"ב (ח' י"א ניסן תשמ"ח) הרבי שליט"א מלך המשיח מקשר את ביטול תעניות בה"ב לביטול ד' התעניות, ואומר "אע"פ שבשו"ע לא שייך שום שינויים, אבל צריך טעמים מיוחדים [=להסביר] מדוע לא מתענים.

ב. אחרי חורבן בית המקדש השני – האם שבו לצום את ד' התעניות?

הרבי שליט"א מלך המשיח אומר³ ש"כבר היה מעין" ביטול הצום בתקופת רבי יהודה הנשיא: "כבר היה מעין זה בזמן שאין שלום ואין היפך השלום":⁴

הגמרא⁵ מסבירה שני מצבי קיצון לקיום או ביטול הצומות, ומצב ביניים:

א. "שלום – יהיו ששון ושמחה". ב. "יש גזרת המלכות – צום". ג. "אין שלום ואין גזירת המלכות" – רצו מתענים רצו אין מתענים".

מצב "גזירת המלכות" הוא בהגדרת הרמב"ם ש"אין הגוים מניחים את ישראל לעסוק בדתם", כלומר אם יש מצב שגוים גוזרים על ישראל לא לקיים מצוה אחת או יותר, זה בלשון הפוסקים "שמד" או בלשון הגמרא "גזירת המלכות", שאז צריך לצום.

מצב הביניים שאין שלום, ואין גזירת המלכות, ובמצב זה "עיקר הדין" (בתקופת רבי יהודה הנשיא אחרי חורבן בית שני), בית הדין מחליט אם צמים את ד' התעניות או לא. כבר אמרנו, שד' התעניות הם "חבילה" של תעניות על חורבן בית ראשון, ולא בית שני. (ועל ט' באב מתוך ה'חבילה', להלן)

יחד עם זה, אפשרות ביטול הצום באופן זה היא זמנית לפי המצב. ואם יחזור השמד, חייבים לשוב ולצום. וכך כותב הבית יוסף⁶ שחייבים לצום עד שיבנה בית המקדש, שמא יחזור השמד.

ג. "אם יהיה שמד", ו"רצו להתענות"

שמא יחזור השמד, ו"רצו (להתענות)" הן מילות מפתח להבנת הענין.

לעומת הקושי והמלחמות שעברו על יהודי ארץ ישראל בכל תקופת בית שני, ליהודים שנשארו בבבל (ובתימן) היה שקט, ואוטונומיה, והקהילות שם המשיכו לגדול ולהתפתח. בארץ ישראל המשיכו המלחמות גם אחרי חורבן הבית, ועד תום המרד הגדול של בר כוכבא שבסופו הוגלו כמעט כל היהודים מהארץ. ובאותו זמן בבבל המשיך שקט תעשייתי משך כאלף שנים, מזמן מרדכי ואסתר לפחות עד עליית האיסלאם.

³ אור ל-י' טבת תשל"ח, מחדרו. (לקו"ש כ' ע' 352)

⁴ שם. [מההקלטה](#).

⁵ ר"ה יחב

⁶ [טור או"ח תקנ"ג](#) "שע"פ שהם בטלים באותו זמן, אם יהיה שמד חס ושלום יחזרו הצומות לקביעותם".

במצב זה, של "גאולה" ו"שלום" בגלות בבל⁷, כאשר "טוב לו בגלות"⁸, ניתן לטעות ולחשוב שהגאולה כעת מיותרת. לכן צריך להחדיר לתודעה שאנו בגלות. מלבד הביטויים בתפילות, צריך גם תעניות תשובה. לא על על ביהמ"ק הראשון, שהרי אחריו עמד שני⁹. אלא מפני ש"היו רוצים להתענות".

אם נחזור לאפשרות ביטול הצום במצב הביניים של "אין שלום ואין גזרת המלכות", הרי שבאותן קהילות מבוססות ואוטונומיות, היה אפשר לא לצום, אבל חכמי הגמרא בבבל רצו להתענות, כותב הריטב"א¹⁰, והסיבה, כמו שכותב הבית יוסף – שמא יחזור השמד. דהיינו, כדי להחדיר את התודעה שאנו בגלות, "מי שלא מתאבל על ירושלים" כו'

ד. ואם יודעים ברור שנמצאים בימות המשיח והשמד לא יחזרו?

לכאורה, אם יודעים ברור שנמצאים בימות המשיח והשמד לא יחזרו, חוזר "עיקר הדין" כפי ש"היה מעין זה" בימי רבי (כנ"ל), ואפשר לפסוק " - רצו – אין מתענין"¹¹.

הרבי שליט"א מלך המשיח אומר בשיחת ש"פ י"ז תמוז תנש"א בהערה 81 "בטלה גזרת המלכות של מדינה ההיא"¹². ברור לנו משיחות קודש, מאמרי דא"ח ומענות קודש מאותה תקופה, שני דברים: א. נמצאים בימות המשיח. ב. השמד לא יחזור, ויש אפשרות לכל בני ישראל בכל מקום שהם לשמור את כל התורה ומצוות בהידור בלי ערך יותר ממה שהיה בכל הדורות לפני כן.

ובתקופה זו, כעת, שיודעים שהשמד לא יחזור, בגלל אותה סיבה - ש"טוב לו בגלות"¹³, צריך להחדיר את תודעת הגאולה.

ה"בית יוסף" נותן טעם לדבריו שצריך להמשיך ולצום עד בניין בית המקדש - שמא יחזור השמד. אם ברור לנו שהשמד לא יחזור, אז לפי הכלל של "בטל הטעם – בטל הדין", היה אפשר לכאורה לפסוק לביטול שלושה צומות מתוך הארבעה, אבל לא ט' באב. (להלן אות ו).

⁷ "בלי גוגש ומבטל" (רמב"ם הל' מלכים פי"ב ה"ד), "כדי שינחו ממלכות שאין מניחות להן לעסוק בתומ"צ כהוגן. (הל' תשובה פי"ב ה"ב).

⁸ טוב לו בגלות. יט ניסן תשמ"ח. התשובה ל"יחי המלך". (אתר הגאולה).

⁹ חידושי הריטב"א על הש"ס ר"ה יח ב

¹⁰ שם, ואומר שא"א לעקור הצום, אבל אינו פוסק לימוה"מ. לקמן סעיף ז' ואילך.

¹¹ שיחת יז תמוז תנש"א.

¹² "המדינה ההיא" – ברית המועצות והקומוניזם.

¹³ הערה⁸ לעיל.

ה. - תודעת הגלות או תודעת הגאולה

כאמור, סיבת ה"רצו לצום" של חז"ל, היא להחדיר את תודעת הגלות. האם זו גם המטרה שלנו כיום? לכאורה הפוך. משיחות הרבי שליט"א מלך המשיח משמעת הפוך. המטרה שלנו היא להדחיק את תודעת הגלות, ולהחדיר את תודעת הגאולה. והיות, וכאמור, מטרת חז"ל ב"רצו לצום" היא כדי להחדיר את תודעת הגלות, לכן, לכאורה, כאשר ישנה אפשרות לביטול ג' צומות על פי "עיקר הדין" - "רצו אין מתענים", יש לנסות למצוא את כל האפשרויות בהלכה לבטל אותם¹⁴, כדי להחדיר את תודעת הגאולה¹⁵ ולהדחיק את התודעה הגלותית¹⁶.

לפי שיחות הרבי שליט"א מלך המשיח, זה לא סותר לגעגועים ולהכנות לגאולה אמיתית ושלמה. אדרבה, אם "בוכים" אז "תקועים" בבכי, ולא עוברים לעשייה חיובית של פירסום המשיח והגאולה. והרי אנו כבר יודעים ומפרסמים מי זה המלך המשיח, ומפיצים שבע מצוות בני נח בין העמים, דבר שהיה בלתי אפשרי בכל הדורות שלפני זה. וכל העמים מנשאים את בני ישראל, "בלי נוגש ומבטל". בזמן כזה, תודעה גלותית מפריעה להתקדמות לקראת הגאולה, ומחזירה את התודעה לאחור, לימי המיצר ופחד מהגוים, שזה עתה השתחררו מהם¹⁷.

ו. -ט' באב שייך ל- ד' התעניות שבכתוב, וגם לא שייך.

ובהקדים, שי"ז תמוז ארעו בו חמישה דברים¹⁸ שבגינם יש לצום, (לא רק "הובקעה החומה"), הוא יום מועד לפורענות, וכן בתשעה באב ארעו חמישה דברים. אבל, מתוך התאריכים של כל ד' התעניות, היום היחיד שחוזר על עצמו בנוגע לבית המקדש, הוא ט' באב, שבו "חרב הבית בראשונה ובשניה".

מצד שני, כל ד' התעניות נאמרו לזכריה בנבואה על התאריכים של בית ראשון. והרי אחריו כבר עמד בית שני מאות שנים והקריבו בו קרבנות. אז צריך לצום ט' באב או לא?

¹⁴ לפי מצב הביניים, ולא להפוך את הצום לששון ולשמחה.

¹⁵ [שנמצאים בימות המשיח בפשטות](#), ואין גזרת המלכות, (כל כסלו תשנ"ב)

¹⁶ ["השאלות על הגאולה ומשיח צדקנו כי נולדנו בגלות ואנו אנשי גלות"](#) (ש"פ במדבר תנש"א).

¹⁷ התוכן של שיחת כ"א אדר תשמ"ח, ועוד.

¹⁸ מאורעות בלתי רצויים. [משנה תענית ד, ו.](#)

הגמרא¹⁹ אומרת שאי אפשר לבטל את ט' באב יחד עם שלושת הצומות במצב הביניים של "רצו אין מתענין", "הואיל והוכפלו בו צרות".

אבל "רבי", - רבי יהודה הנשיא, "רבינו הקדוש" שבזמנו אמרו עליו שהוא המשיח, אמר²⁰ על תשעה באב שנדחה מפני השבת (וצמים בעשירי) "הואיל ונדחה – ידחה". והגמרא²¹ ב"הוה אמינא": "רצה רבי לעקור תשעה באב", ורש"י מסביר – לא לעקור לגמרי, רק באותה שנה שתשעה באב חל בשבת. הרבי שליט"א מלך המשיח מסביר²², שאילו זכינו לדחות את הצום הזה לגמרי (לא לצום גם בעשירי), היתה הגאולה האמיתית והשלמה באה מזמן.

מה הביאור? – שאנו נמצאים כבר בגאולה²³, אבל רצון חכמינו ש"רצו" לצום, "ואי אפשר לעקרם"²⁴, מחזיר אותנו לתודעת הגלות. אילו זכינו²⁵ לדחות לגמרי, כלומר - מתי שאפשר, (הרי עשירי באב הוא לא יום שצריך להתענות בו מצ"ע). אילו זכינו לדחות לגמרי, ולא לצום גם עשירי באב בקביעות כזו, הגאולה כבר היתה באה מזמן.²⁶

ז. ביטול הצומות או הפיכה לששון ולשמחה.

כל הנ"ל מה שדובר עד עתה, זה לפי הפוסקים ה"רגילים", כמו רמב"ן, ריטב"א, בית יוסף, וכיו"ב עפ"י דין הגמרא. לפי כל אלה, ביטול הצום גורם במילא להפיכתו לששון ולשמחה²⁷, כמ"ש בקרא "יהיו (יתהפכו) לששון ולשמחה" כו'. הרבי שליט"א מלך המשיח מבאר²⁸, שכל הפוסקים האלה לא פסקו לתקופת ימיהו"מ,

¹⁹ ר"ה יח ב

²⁰ מגילה ה ב.

²¹ שם

²² צום ת"ב נדחה תנשא (התו' תנשא כרך ד' עמ' 103), בהקלטה. וראה יז תמוז נדחה

²³ תשמ"ח, ועוד

²⁴ לא אמיתית ושלמה, אלא ימות המשיח כאשר בטלה גזירת המלכות, השלב שלפני ירידת בית המקדש והגאולה האמיתית והשלמה. ראה פירש"י לזכריה יד ז. "ימי משיחנו יהיו ואין בהם שיעבוד", פירש"י לדניאל ח יד ד"ה ונצדק קדש "עד יגאלו ויושיעו תשועת עולמים במלך משיחנו".

²⁵ ריטב"א, שם.

²⁶ "אילו זכו" – לשון חז"ל על "פיספוס" הגאולה. נסמן בהערה 52 ללקו"ש כח 266

²⁷ וראה הערה 101 בשיחת פ' ראה תנשא (בחלק מהדפוסים הערה 100) .. על פי הצעת רבינו הקדוש ש"ביקש לעקור תשעה באב .. הואיל ונדחה ידחה" (מגילה ה, ב) נקרו ונדחו לגמרי".

²⁸ וכן הוא בליקו"ש חט"ו, לפני שהרבי שליט"א מלך המשיח התחיל ללמד ב"דברי כיבושין" שביטול התעניות לא הופך במילא את הצום לששון ולשמחה. ובפרט בתעניות בה"ב תשמ"ח, שביטול הצום פירושו "אוכלים ושותים על דרך הרגיל על מנת לעבוד את ה'". ראה שם בארוכה.

²⁸ ורק כתבו בכללות הענין. ראה לקו"ש ט"ו ע 418 הע' 60.

וא"א לפסוק לפיהם בימוה"מ לענין ביטול הצומות, ורק לפי הרמב"ם שכן פסק הלכות לימוה"מ.

הרמב"ם בהלכות תעניות, מבאר הנהגת התעניות ב"כל צרה שלא תבוא על הציבור", כמו תעניות גשמים וכיו"ב, וגם על ד' התעניות שבכתוב.

בהלכה המסכמת בהל" תעניות מביא הרמב"ם: "כל הצומות האלו עתידין **ליבטל לימות המשיח**. ולא עוד אלא, שיהפכו לששון ולשמחה ולימים טובים והאמת השלום אהבו".

הרבי שליט"א מלך המשיח מדייק על המילים "**ליבטל לימות המשיח**", ולא עוד אלא, שהרמב"ם מוסיף, ומבאר שהרמב"ם פוסק שבימות המשיח יהיו שני שלבים בביטול והפיכת הצום: קודם כל **הביטול (בלי הפיכה לששון ולשמחה)**²⁹, דהיינו הנהגה של "אוכלים ושותם על דרך הרגיל על מנת לעבוד את ה'³⁰" ורק אחר כך ההפיכה.

הרבי שליט"א מלך המשיח חוזר פעמים רבות בשיחות, שביטול הצומות בפני עצמו הוא **שלב, ותקופה** קודם להפיכתם. כאן לא מדובר (רק) על ההפיכה של "רצו אין מתענין", שאז חוזרים להתענות אם ח"ו יחזור השמד, אלא שמימות המשיח ואילך הצומות בטלים לגמרי **עד** התהפכותם לששון ולשמחה. הרבי שליט"א מלך המשיח מסביר³¹ שאי אפשר להפוך בבת אחת מקצה לקצה, מצום להיפך הצום, לכן הצומות בטלים לתקופה מסויימת, **ואחר כך** מתהפכים.

ויש להקשות, מדוע אי אפשר להפוך את הצום **לפני** ביטולו? מדוע בימות המשיח חייבים את שלב ה"ביטול" לפני ההפיכה? לכאורה, כל זה קשור עם תודעת הגלות³², של כל כך הרבה שנים, שבשביל להדחיק את תודעת הגלות ולהחדיר את התודעה שאנו נמצאים בימות המשיח, לכן חייבים הפסק בצומות (ביטול) לפני הפיכתם לששון ולשמחה.

ח. ביטול הצומות קשור לעומק התשובה

בשיחות אלו³³, מסביר הרבי שליט"א מלך המשיח שביטול הצום ודרגות הפיכת קשורים לדרגת התשובה. עוד לפני ההפיכה יש מצב של "תכבוש במצולות ים כל חטאתם" מצד הקב"ה ש"כובש" עוון, בשלב שני "מבטל" את העוון ע"י התשובה,

²⁹ לקו"ש שם

³⁰ ח' אייר תשמ"ח, [בהקלטה](#).

³¹ [עשירי בטבת תשמ"ב](#).

³² כנ"ל סעיף ה'

³³ לקו"ש טו 415 סעיף ז, אור לי' טבת תשלח [בהקלטה](#), ועוד.

ובשלב שלישי, העבירות הופכות לזכויות, ואז הצומות מתהפכים³⁴. (ובהתהפכות גופא, שני שלבים (לפחות)³⁵).

מאליו מובן ששלב "ביטול" הצומות חייב לבוא לפני "הפיכת" הצום. על ביטול הצומות צריכים להחליט בית הדין, כפסק הגמרא³⁶. היות והדבר כתוב בקרא, וגם "רצו לצום" (כנ"ל), לכן, כדי לבטל את הצום צריך פסיקה רחבה של רבנים חרדים מחוגים שונים, שיסבירו שכעת "רצו – אין מתענין" כדי לבטל את ה"רצו מתענים" של כל זמן משך הגלות מאז חכמי הגמרא³⁷.

האפשרות הכי נוחה וקלה לעשות זאת באופן מעשי, כאמור, זה בקביעות השנים כאשר ט' באב חל בשבת, (ובמילא גם י"ז בתמוז) שאז במילא התאריכים של הצומות הם נדחים, ואפשרי לדחות לגמרי (ולכאורה די בדחיה לאותה שנה "בלבד"³⁸). ואילו זה קרה, אומר הרבי שליט"א מלך המשיח – כבר היתה מזמן גאולה אמיתית ושלמה³⁹.

ט. האם ביטול הצומות זה לפני בניין בית המקדש, או אחריו.

חזרנו להתחלה. ד' התעניות הם על חורבן בית ראשון, והבטחת הקב"ה לזכריה על הפיכת הצומות לששון ולשמחה⁴⁰ הוא כבר בגאולה האמיתית והשלמה, אחר בניין בית המקדש.

הפסוק בזכריה לא מדבר על שלב **ביטול** הצומות, אלא רק על הפיכתם. לכן לכאורה, פוסקים כגון הרמב"ן, ריטב"א, ובית יוסף **שלא פוסקים לימות המשיח**, לא מתייחסים לתקופת הביטול⁴¹, אלא רק להפיכה. הפיכת הצומות לששון ולשמחה היא, לכל הדעות, אחרי בניין בית המקדש. אבל האם **גם הביטול?**

ובכן, יש תקופה (ארוכה) בימות המשיח, שהיא עדיין לא גאולה אמיתית ושלמה. תחילת "ימות המשיח" כאשר המלך המשיח הוא עדיין "בחזקת משיח" הן כו"כ

³⁴ י' טבת תשמ"ז, [בהקלטה](#)

³⁵ שם ([התו' תשמ"ז כרך ב' עמ' 229](#)) ועוד

³⁶ ר"ה י"ח, "ועד לדחיה שבימות המשיח.. כי אם – רצו – אין מתענין". יז תמוז נדחה (התוע' תנש"פ כרך ד' עמ' 25) [ושם בהערה 10](#).

³⁷ לפי פוסקים כהריטב"א רמב"ן, ובי' אין לנו כח לזה, אבל כאמור, כל אלה לא מתייחסים לתקופת בטול הצום. שבימות המשיח. וראה הערה²⁸ לעיל.

³⁸ ראה ש"פ בלק יז תמוז נדחה, ([התוע' תשמ"ח כרך ד' ע' 25](#)), "הלואי שיהי' נדחה באמת ויהפך לששון ולשמחה" ועוד.

³⁹ סיום שיחת צום תשעה באב נדחה תנש"א, [מההקלטה](#).

⁴⁰ ושאר הנבואות שם על הגאולה האמיתית והשלמה כמו "עוד ישבו זקנים וזקנות בחוצות ירושלים" ראה [ליקו"ש כא 379](#) ובכ"מ.

⁴¹ כנ"ל הערה²⁸

שנים בחיי המלך המשיח בעיקר לפני בניין בית המקדש⁴². וכן פוסק הרמב"ם בריבוי מקומות⁴³, מכל אלה ברור שתפקיד המשיח – בימות המשיח⁴⁴ לעשות **מלחמות** כדי לסלק את כל האויבים כדי לבנות את בית המקדש אחרי הניצחון במלחמות ועל ידי זה להביא את הגאולה האמיתית והשלמה, שבה, כאמור, הצומות מתהפכים במילא **לכל הדעות**⁴⁵.

לכאורה, היות שאחרי שיבנה בית המקדש הצומות **יתהפכו**, יוצא אם כן, שתקופת **ביטול** הצומות לפני הפיכתם היא תקופת ימות המשיח לפני בניין בית המקדש⁴⁶. אבל, כאמור, אין אפשרות להגיע לזה בלי החלטת בית דין.

י. בניין בית המקדש בידי אדם או ירידתו מהשמים

כאן נכנס עוד נושא רחב מאד, ששייך ונוגע לביטול הצומות, והוא, האם בית המקדש השלישי יבנה בידי אדם, כפשטות לשון הרמב"ם - אחרי מלחמות המלך המשיח⁴⁷, (במשך כמה חודשים לכל הפחות) בדרך הטבע. ורק אז מגיעה תקופת ה"שלום" שניתן לבטל בה את הצומות לפני הפיכתם⁴⁸.

אבל דעת הרבי שליט"א מלך המשיח שבית המקדש **ירד מהשמים**, ביחד עם "משה ואהרן עמהם"⁴⁹ וביחד עם "כל בתי כנסיות ובתי מדרשות בארץ העמים

⁴² **אחרי** קיבוץ נדחי ישראל **אחרי** בניין ביהמ"ק ורק אז הוא משיח בודאי, (**רמב"ם הל' מלכים פי"א ה"ד**). וכל משך זמן זה - תקופה ראשונה בימיה"מ **בלי ניסים** - (**לקו"ש כז ע' 197 ואילך**). וראה הערה⁵² להלן.

⁴³ הסדר **בהל' מלכים א א'**: מינוי מלך (המשיח) **קודם** מלחמת עמלק, ומלחמת עמלק לפני ביהמ"ק. **הל' מלכים פרק י"א ג'** – מלחמות בר כוזיבא הן **תקופת ימות המשיח לפני** בניית ביהמ"ק. הל' מלכים פרק **הל' מלכים פרק יא ד** – "ואם יעמוד מלך הוגה .. יכופ .. ילחם .. וכל זה – **ימות המשיח לפני** ש"יבנה מקדש במקומו", ועוד.

⁴⁴ אחרי שכופה כל ישראל לילך בתורה ולחזק בדקה.

⁴⁵ ואדרבה, לדעת הפוסקים **שאינו להם כלל** את תקופת ה"ביטול" כהרמב"ן וכיו"ב, לפיהם בניין ביהמ"ק השלישי הופך **במילא, ומיד**, את הצומות לשמחה ולששון, ככתוב ביחזקאל, משא"כ לדעת הרמב"ם הצומות מתבטלים בתקופת ה"שלום" ומתהפכים אח"כ. ראה הערה⁴⁷ להלן ביחס ל"שלום" **בלקו"ש ט"ו ע 418**. וראה להלן בסעיף י'.

⁴⁶ או בתקופת בניית בית המקדש בדרך הטבע. וראה בסעיף י' להלן.

⁴⁷ "שלום" שאז הצום (מתבטל ועד ש) מתהפך. ולהעיר שלרש"י "שלום בעולם" פירושו "אין שעת חירום", (**יבמות קיד ב**) ולב"י ביטול הצום "שיש שלום" פירושו "אין יד העו"ג תקיפה על ישראל", (**טור או"ח תקנ**) ורק לרמב"ן "השלום" הוא ביהמ"ק השלישי **בנוי**, ואכמ"ל.

⁴⁸ אבל לא לפי ב"י ורמב"ן, שלדידהו אין "ביטול", רק הפיכה, וא"א להסתמך על דעתם בימיה"מ, כנ"ל בהערה²⁸.

⁴⁹ ראה שיחת י"ב סיון תשמ"ז **בהקלטה** המקור: **יומא ה ב**. "שיקומו בתחייה"מ ומשה ואהרן עמהם" **רבינו בחיי, שלח יד**. ד"ה אם אתם תבואו אל הארץ.

שיעקרו ממקומם ויקבעו בארץ ישראל⁵⁰. הרבי שליט"א מלך המשיח מוכיח זאת מריבוי מקורות בגמרא ובפוסקים, וקובע⁵¹, ש"גם הרמב"ם ס"ל כן", דהיינו, שביהמ"ק ירד מוכן מלמעלה **בתוך סדר** ביאת המשיח, **הרבה לפני** ש"הרי זה משיח בוודאי⁵². וענין זה משנה את ההסתכלות לגבי ביטול הצומות, כדלהלן.

יא. מצב אתכפיא או מצב אתהפכא

דובר מקודם, (סעיף ח' לעיל), שהצום מתבטל ואח"כ מתהפך לפי דרגת התשובה. בזמן הגלות אנו **משתדלים** להיות טובים, אבל, במשך זמן הגלות בדרך כלל צריך "אתכפיא" כדי להתגבר על הרע⁵³. בסוף זמן הגלות עושים תשובה⁵⁴, ואז מגיעים לשלב ראשון שהקב"ה (כובש ו) **מבטל** את העברות, כי תשובה מוחקת את העברות **למפרע**. אבל, עדיין, העברות **לא** התהפכו לזכויות. אח"כ בזמן הגאולה, העבירות **מתהפכות** לזכויות, וזה מצב ה"אתהפכא".

וכן בענין ביטול הצומות: בזמן שהעבירות רק בטלות, אז הצומות רק בטלים. ורק כאשר העבירות מתהפכות לזכויות, אז גם הצומות מתהפכים לששון ולשמחה.

הרבי שליט"א מלך המשיח מסביר בריבוי גדול מאד של מקומות שבני ישראל כבר חזרו בתשובה, ותשובה אמיתית, (ולכן, לכאורה, הוא התגלה כמלך המשיח), אבל, עדיין במצב של "כובש" או "מבטל" כל עוונותם, העוונות עצמם, עוד לא התהפכו.

⁵⁰ ראה בארוכה בקונטרס "בית רבינו שבבבל" מסעיף ג'. ([התוע' תשנ"ב כרך א' ע' 417](#) [\(אילך\)](#))

⁵¹ "אחרי הכרעת תורת הקבלה והחסידות [=שכן יהיו ניסים בימות המשיח] מובן שגם הרמב"ם ס"ל כן" ([התוע' תשמ"ח כרך ג' בהערה 76](#)), ועוד.

⁵² שהוא "בוודאי משיח" רק אחרי קיבוץ גלויות ועשרת השבטים: "משגלה שבט ראובן .. בטלו היובלות" בבית ראשון, ולא חזרו בבית שני [רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ח](#). ויחזרו בבית שלישי אחרי קיבוץ דחי ישראל כולל עשרת השבטים [הל' מלכים א', א', וראה בית רבינו שבבל \(התוע' תשנ"ב א, ע' 419 אות ד\)](#) שבזמן ירידת ביהמ"ק הוא **עדיין** רק בחזקת משיח, וכ"ז לפי פשטות לשון הרמב"ם שהמשיח לא צריך להראות מופתים בתקופה ראשונה דימוה"מ. אבל לפי הנ"ל בהערה⁵¹ שגם הרמב"ם ס"ל ניסים בתקופה ראשונה דימוה"מ, י"ל עפ"י [לקו"ש כ"ו הע' 67-69](#) שכאשר ברור שהוא **בנוסף**, גם מורח ודאין, אז לכו"ע הוא (בודאי) משיח מתחילת פעולתו ב"יכוף" (=מבצעים), וראה בטעמים [לפס"ד "בביא ומלך המשיח" תשנ"ח](#), ואכמ"ל.

⁵³ תוכן "ספר של בינונים" עד פרק י"ד לפחות, וכפתגם חסידים "הלואי בינוני". ראה [סה"מ מלוקט א 309](#), [התוע' תשמ"ח ג', ע 265](#) ועוד.

⁵⁴ [רמב"ם הל' תשובה ז ה](#), "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין"

ירידת בית המקדש משמיים, היא לכאורה כבר במצב ה"אתהפכא", ו"שינוי מנהגו של עולם"⁵⁵. כי בתוך כמה דקות בית המקדש יורד "עם כל בתי כנסיות ובתי מדרשות בחו"ל", ו"משה ואהרן עמהם" וזה ללא ספק "שינוי מנהגו של עולם", עם תחיית המתים דמשה ואהרן⁵⁶. במילא, הצומות כבר **מתהפכים**. (וגם בזה יש שלבים ועליות, י' טבת תשמ"ז)

לפי המסקנה שהצומות מתהפכים עם ירידת ביהמ"ק, **תקופת** ביטול הצומות **לפני** הפיכתם לששון ולשמחה היא בימות המשיח שכבר חזרו בתשובה **לפני ירידת** בית המקדש.

בשיחות ה"שופר גדול לתשובה" אחרי מלחמת ששת הימים, הרבי שליט"א מלך המשיח מסביר באריכות גדולה שתשובה היא בלב, בשעתא חדא ורגעא חדא. גם אחד כזה שבגלוי רחוק מתורה ומצוות, ואפילו ש"הגזלה בכיסו"⁵⁷ ולא רוצה להחזירה, גם הוא חזר בתשובה. הרבי שליט"א מלך המשיח חוזר ואומר כל הזמן שכבר חזרו בתשובה, ותשובה אמיתית. אפילו "אנחה יהודית" זו תשובה אמיתית⁵⁸. וכבר עשו תשובה⁵⁹, ועד כדי כך שהגאולה כבר **לא תלויה** בתשובה.

היות שהרבי שליט"א מלך המשיח הוא כמפורסם נביא ו"רואה ללבב"⁶⁰, לכן אדרבה, בעניינים כאלה של ידיעה מוחלטת בדרגת הנשמה, דרגת התשובה וכיו"ב, אין לנו אלא את דברי בן עמרם שחייבים לסמוך על עדותו בזה, בפרט בדברים כאלו שאין לנו בהם השגה כלל. אפילו א' שבטוח שהוא עצמו ח"ו לא עשה תשובה, והרי "ידע איניש בנפשי", אבל הרבי שליט"א מלך המשיח יודע יותר טוב, ואומר שכן. חייבים להסתמך על **עדות הנביא**, בנוגע **להלכות הנוגעות**

⁵⁵ הצומות מתהפכים (אחרי ביטולם), בזמן שינוי מנהגו של עולם. [לקו"ש ט"ו ע' 418](#). ולהעיר לגבי הגדרת ה"שלום" בנוגע לביטול הצום (ראה הערה ⁴⁷ לעיל). ואולי י"ל לגבי שיחה זו, ודוגמתה בשיחה על שתי תקופות בימיה"מ ([לקו"ש כז ע' 197 ואילך](#)), שבאותן שנים הרבי שליט"א מלך המשיח לימד את דעת הרמב"ם "נטו" בהדגשה **ש**אין ניסים **בתחילת** ימיה"מ. משא"כ לפי "משנה אחרונה" - העיקרון בשיחת אחש"פ תשמ"ח (הערה ⁵⁰ לעיל) ועוד, שביהמ"ק **יורד עם** "משה ואהרן עמהם", וכל "בתי כנסיות .. שיעקרו ממקומם" **בתוך סדר** ביאת המשיח, **לפני** ש"הרי זה משיח בודאי". וכנ"ל בארוכה בפנים מסעוף י' ואילך.

⁵⁶ למרות שרוח הטומאה לא עובר לגמרי עד (סיום) תחיה"מ שלכן צריך להוסיף ג' ערי מקלט, אבל כבר **אי אפשר** לחטוא ([התוע' תנש"א ג ע' 288](#)). ולכאורה י"ל, כפי שהצום (בגלל החטא) הוא **"מנהגו של עולם"** ([לקו"ש ט"ו ע' 417](#)) מאז החטא הראשון, ([סה"מ מלוקט ב' 277](#)) כך גם שלילת **האפשרויות** לחטא (ע"י ג' ערי מקלט), היא **"שינוי מנהגו של עולם"**, ואדרבה, דרגה נעלית יותר מאשר אדה"ר **לפני החטא** בלי אפשרויות לחטוא. **"כ"א אדר א' תשמ"ח בהקלטה**. ותחילת תחיה"מ היא כאשר "משה ואהרן עמהם" ראה בהערה הקודמת.

⁵⁷ תניא, אגרת התשובה, בתחילתו. ראה בארוכה [שיחת י"ט כסלו תשכ"ח](#), ועוד.

⁵⁸ [התוע' תשמ"ט ב' 138](#), ועוד.

⁵⁹ לרב מרדכי אליהו ה' חשון תשנ"ב. [התוע' תשנ"ב א' 133](#) הכל מוכן [התוע' תשנ"ב א ע' 28](#)

⁶⁰ ראה [לקו"ש כרך ל"ד ע' 62](#) ועוד

למצב כלל ישראל כיום, והרי תורה על הרוב תדבר, ובפרט "שצריכים לציית לו תיכף ומיד עוד קודם שיעשה אות .. ואסור להרהר אחריו ולהרהר בנבואתו שמא אינו אמת .. משום שאלו דברי **הקב"ה** ע"י נביא זה"⁶¹ ובמיוחד כאשר זה נוגע למעשה בפועל.

יב. האם זה מעכב את הגאולה האמיתית והשלמה.

ח"ו לשאול אפילו או לחשוב על זה. שום דבר לא מעכב את הגאולה.

הרבי שליט"א מלך המשיח מלמד אותנו **שאנחנו צריכים לפעול** כדי לזרז את הגאולה, והיות שעוד לא נגאלנו, סימן שצריך לפעול **עוד**.

בסיום שיחת י' מנחם אב (ט' באב נדחה) אומר⁶² הרבי שליט"א מלך המשיח שאילו זכינו לדחות את הצום בקביעות כזו שאפשר לדחות את הצום לגמרי היתה כבר מזמן הגאולה האמיתית והשלמה.

לפי זה, המצב שאנו מתעכבים עם "ביטול" הצום בתקופה שאפשר לפעול "להסביר שהמצב השתנה"⁶³, והיות שלכאורה, חייב להיות בימות המשיח שלב ביטול הצום, **כדי לבטל את תודעת הגלות מבני ישראל** לפני הכניסה לגאולה האמיתית והשלמה בעז"ה תיכף ומיד ממש, ועל **פעולה לגאולה זו מחכים לנו** כל הדורות⁶⁴ שלפנינו (וגם שאחרינו). וכבר ביארנו לעיל באריכות, שאחרי ירידת ביהמ"ק, הצום מתהפך במילא לששון ולשמחה.

ואין הדבר תלוי אלא בנו.

⁶¹ ראה ש"פ שופטים תנש"א ([התוע' תנש"א ד, ע' 202](#))

⁶² ראה הערה²² לעיל.

⁶³ הערה² לעיל, שא"א לשנות שום דבר בשו"ע, רק להסביר מדוע המצב השתנה.

⁶⁴ כל הדורות מכל השנים מחכים לפעולה אחת. [ראה התוע' תשמ"ח א ע' 595](#) ועוד.